

Briuselis, 2019 03 04
COM(2019) 190 final

**KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS
EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ
KOMITETUI**

Žiedinės ekonomikos veiksmų plano įgyvendinimas

{SWD(2019) 90 final}

1 ĮVADAS

Siekdama dar labiau paskatinti darbo vietų kūrimą, ekonomikos augimą bei investicijas ir sukurti konkurencingą ekonomiką, kurioje neutralizuojamas anglies dioksido poveikis ir efektyviai naudojami ištekliai, Komisija 2015 m. gruodžio mėn. priėmė Žiedinės ekonomikos veiksmų planą¹. 54 šio plano veiksmai jau užbaigti arba įgyvendinami, nors su kai kuriais iš jų susijęs darbas tęsis ir po 2019 m.

ES žiedinės ekonomikos stebėsenos sistemos² duomenimis, ši pertvarka Europos Sąjungai padėjo vėl sukurti naujų darbo vietų. 2016 m. su žiedine ekonomika susijusiuose sektoriuose dirbo daugiau kaip keturi milijonai darbuotojų³, taigi jų skaičius, palyginti su 2012 m., padidėjo 6 proc. Atsižvelgiant į tikėtiną paklausą, kuri atsiras visapusiškai veikiant antrinių žaliavų rinkoms, artimiausiais metais turėtų būti sukurta dar daugiau darbo vietų⁴.

Žiediškumas taip pat atvėrė naujų verslo galimybių, paskatino atsirasti naujus verslo modelius ir sudarė sąlygas kurtis naujoms rinkoms Europos Sąjungoje ir už jos ribų. 2016 m. žiedinės veiklos, pvz., taisymo, pakartotinio naudojimo arba antrinio perdirbimo, pridėtinė vertė siekė beveik 147 mlrd. EUR, o investicijų vertė – apie 17,5 mlrd. EUR⁵.

2008–2016 m. Europoje padidėjo komunalinių atliekų perdirbimas ir perdirbtos medžiagos sudaro vis didesnę bendros medžiagų paklausos dalį. Tačiau perdirbtos medžiagos vidutiniškai tenkina tik mažiau nei 12 proc. ES medžiagų paklausos⁶. Tai nurodyta ir neseniai paskelbtoje suinteresuotųjų subjektų ataskaitoje, iš kurios matyti, kad visiškai žiediškumo principu gali veikti tik 9 proc.⁷ pasaulio ekonomikos, taigi dar yra didžiulių tobulinimo galimybių.

Į 2018 m. Komisijos pristatytą ES **žiedinės ekonomikos stebėsenos sistemą** įtraukti 10 pagrindinių rodiklių, apimančių kiekvieną produktų gyvavimo ciklo etapą ir konkurencingumo aspektus. Visi rodikliai reguliariai naujinami ir skelbiami specialioje svetainėje⁸.

Kai kurios valstybės narės yra parengusios papildomus nacionalinius žiedinės ekonomikos rodiklius ir taip papildė ES sistemos teikiamą bendrą vaizdą. Europos Parlamentas⁹, Taryba¹⁰ ir Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas¹¹ taip pat atkreipė dėmesį į kitų rodiklių, rodančių trūkstamus žiedinės ekonomikos aspektus, vaidmenį, pvz., medžiagų srautų vertinimą pramonės simbiozėje ir gamtinio kapitalo apskaitą.

Veiksmų planu pirmąkart paskatintas sisteminis požiūris į visą vertės grandinę. Taip Komisija integravo žiedinius principus į plastikų gamybą ir naudojimą, vandentvarką, maisto sistemas ir specifinių atliekų srautų tvarkymą. Tai pavyko, nes sulaukta didelio valstybių narių,

¹ COM(2015) 614.

² COM(2018) 29 *final*.

³ https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/refreshTableAction.do?tab=table&plugin=1&pcode=cei_cie010&language=en

⁴ Europos Komisija, *Žiedinės ekonomikos politikos poveikis darbo rinkai*, 2018 m. balandžio mėn.

⁵ https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/refreshTableAction.do?tab=table&plugin=1&pcode=cei_cie010&language=en

⁶ https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=cei_srm030&plugin=1

⁷ *Circle Economy, The Circularity Gap Report (Žiediškumo spragų ataskaita)*, 2018 m. sausio mėn.

⁸ <https://ec.europa.eu/eurostat/web/circular-economy>

⁹ Klausimas, į kurį atsakoma žodžiu O-000087/2018.

¹⁰ 10447/18, Tarybos išvados dėl ES žiedinės ekonomikos veiksmų plano įgyvendinimo.

¹¹ NAT/722-EESC-2018-00464.

Europos Parlamento, verslo bendruomenės ir piliečių palaikymo ir aktyvumo. Kartu tai padėjo įgyvendinti Darnaus vystymosi darbotvarkę iki 2030 m.¹²

Šioje ataskaitoje pristatomi svarbiausi veiksmų plano įgyvendinimo rezultatai. Joje taip pat aptariami būsimi uždaviniai, kuriuos reikia išspręsti formuojant mūsų ekonomiką ir toliau kuriant konkurencinį pranašumą, kartu sudarant sąlygas pereiti prie neutralizuoto poveikio klimatui ekonomikos, kurioje būtų daromas kuo mažesnis neigiamas poveikis gamtos ir gėlo vandens ištekliams bei ekosistemoms. Ataskaita parengta atsižvelgiant į Tarybos¹³ prašymą kasmet raštu pateikti atnaujintą informaciją apie veiksmų plano įgyvendinimo pažangą, kuri pakartojo ir Europos Parlamentas¹⁴. Veiksmų plano įgyvendinimo padėtis išsamiai aptarta pridedamame Komisijos tarnybų darbiniam dokumente (SWD)¹⁵.

2 ŽIEDINĖS EKONOMIKOS KŪRIMAS

2.1 Žiediniai projektavimo ir gamybos procesai

Projektavimas vyksta produktų gyvavimo ciklo pradžioje ir yra labai svarbus užtikrinant žiediškumą. Įgyvendinama 2016–2019 m. Ekologinio projektavimo darbo planą¹⁶ Komisija, taip pat siekdama efektyvaus energijos vartojimo tikslų, toliau skatino **žiedinį produktų projektavimą**:

- dabar į kai kuriems produktams taikomas ekologinio projektavimo ir energijos vartojimo ženklavimo priemonės įtrauktos taisyklės dėl medžiagų naudojimo efektyvumo reikalavimų, pvz., galimybės įsigyti atsarginių dalių, taisymo lengvumo ir tvarkymo pasibaigus eksploatacijai lengvinimo;
- Komisija Europos standartizacijos organizacijoms pavedė parengti horizontaliuosius kriterijus¹⁷, pagal kuriuos būtų galima vertinti patvarumą, tinkamumą naudoti pakartotinai, pataisomumą, perdirbamumą ir svarbiausių žaliavų buvimą. Šie kriterijai turėtų būti įtraukti į esamus ir naujus standartus.

Projektuojant produktus ir paslaugas žiediškai, galima mažinti išteklių naudojimą ir gerinti galimybes naudoti medžiagas pakartotinai, jų regeneravimą ir tolesnį perdirbamumą. Išteklių efektyvumo klausimas jau dabar sprendžiamas įvairia ES politika: prie jos priskiriama ne tik Ekologinio projektavimo direktyva ir Energijos vartojimo efektyvumo ženklavimo reglamentas, bet ir tokios savanoriškos priemonės kaip ES ekologinis ženklas arba žaliųjų viešųjų pirkimų kriterijai. Komisijos tarnybų darbiniam dokumente dėl su produktais susijusios politikos¹⁸, kuris skelbiamas kartu su šia ataskaita, nagrinėjamos galimybės geriau derinti įvairias esamas produktų politikos priemones ES lygmeniu ir jų įnašą į žiedinę ekonomiką. Šiuo atžvilgiu, be kita ko, svarstoma išplėsti sėkmingai su energija susijusiems gaminiams taikomos ekologinio projektavimo politikos taikymo sritį, įtraukiant į ją su

¹²Pavyzdžiui, 2-ąjį darnaus vystymosi tikslą (toliau – DVT) (skatinti pakartotinį vandens naudojimą ir organinių trąšų naudojimą, lengvinti maisto dovanojimą), 3-įjį DVT (spręsti mikroplastikų klausimą), 8-ąjį ir 9-ąjį DVT (skatinti diegti inovacijas, kurti darbo vietas ir pridėtinę vertę), 12-ąjį DVT (remti atliekų prevenciją ir atsakingą atliekų bei cheminių medžiagų tvarkymą, spręsti maisto atliekų klausimus ir remti žaliuosius viešuosius pirkimus), 13-ąjį DVT (išnaudoti galimybes didinant medžiagų naudojimo efektyvumą mažinti išmetamą CO₂ kiekį) ir 14-ąjį DVT (imtis ryžtingų veiksmų kovojant su jūrą teršiančiomis šiukšlėmis).

¹³ 10518/16, *Uždaro ciklo kūrimas. ES žiedinės ekonomikos veiksmų planas*; 15159/17, *Ekologinės inovacijos: sąlygų perėjimui prie žiedinės ekonomikos sudarymas*; 10447/18, *ES žiedinės ekonomikos veiksmų plano įgyvendinimas*.

¹⁴ <http://www.europarl.europa.eu/cmsdata/103519/06%2007%20-%20Coordinators%20Results.pdf>

¹⁵ SWD(2019) 90.

¹⁶ COM(2016) 773 final.

¹⁷ Iki 2020 m. kovo mėn. turėtų būti parengta dvylika bendrųjų standartų.

¹⁸ SWD(2019) 91.

energija nesusijusių gaminių grupes, ir Europos Sąjungoje toliau remti taisymo sektorių. Dokumente taip pat analizuojama, kokių galimybių esama kituose, pvz., pakuočių, tekstilės ir baldų, sektoriuose. Toliau stengiamasi persvarstyti pagrindinius pakavimo reikalavimus, siekiant pagerinti projektavimą, kad pakuotės būtų tinkamos naudoti pakartotinai, ir užtikrinti kokybišką antrinę pakuočių perdirbimą.

Siekiant žiediško, taip pat reikia pritaikyti pramonės procesus. Specialiuose pagal Pramoninių išmetamųjų teršalų direktyvą¹⁹ priimtuose geriausių prieinamų gamybos būdų informaciniuose dokumentuose (GPGPID)²⁰ Komisija nustatė žiediško aspektus (energijos suvartojimo ir medžiagų sunaudojimo, atliekų prevencijos, perdirbimo ir pavojingųjų cheminių medžiagų kiekio mažinimo) ir pavertė juos standartais, kuriais valstybės narės remiasi išduodamos leidimus pramoniniams įrenginiams. Be to, aplinkosaugos vadybos ir audito sistemos (AVAS) tinkamumo patikros rezultatai patvirtino, kad šia sistema galima pagerinti organizacijų aplinkosauginį veiksmingumą.

Vykdam pertvarką labai svarbų vaidmenį atlieka mažosios ir vidutinės įmonės (toliau – MVI). Norėdamos padidinti savo išteklių naudojimo efektyvumą ir pagerinti savo gamybos procesus, jos gali konsultuotis su Europos įmonių tinklu²¹ ir Europos efektyvaus išteklių naudojimo žinių centru²². Be to, Komisija sukūrė specialų Europos masto novatoriškų pažangiųjų gamybos technologijų tinklą ir kuria žinių bazę, kad būtų galima susirūpinimą keliančias pavojingas medžiagas keisti saugesnėmis alternatyvomis. MVI taip pat gali naudotis bandomąja aplinkosaugos technologijų tikrinimo programa – tai technologijų kūrėjams skirta programa, padedanti įrodyti teiginius dėl novatoriškų technologijų veiksmingumo ir įgyti pasitikėjimą naujose rinkose.

2.2 Galių suteikimas vartotojams

Norint pereiti prie labiau žiedinės ekonomikos, reikia aktyvesnio piliečių dalyvavimo keičiant vartojimo modelius. Šiuo tikslu, atsižvelgiant į tinkamumo patikros rekomendacijas²³, pridedamame dokumente dėl su produktais susijusios politikos išdėstytas strateginis požiūris, kaip didinti ES ekologinio ženklo veiksmingumą siekiant pateikti vartotojams tikslią su aplinka susijusią informaciją. Jame taip pat pateiktas išsamus aplinkosauginio pėdsako bandomojo etapo vertinimas.

Taikydamos Komisijos sukurtus produkto aplinkosauginio pėdsako (PAP) ir organizacijos aplinkosauginio pėdsako (OAP) metodus įmonės gali **teikti patikimus, galimus atkartoti ir palyginamus ekologiškumo teiginius**. Taikant šiuos metodus, galima nustatyti aplinkai reikšmingus elementus ir padėti įmonėms žalinti savo tiekimo grandinę, tapti tvaresnėmis ir labiau žiedinėms. Remdamiesi patikima informacija vartotojai taip pat galės rinktis

¹⁹ Direktyva 2010/75/ES.

²⁰ Bendros nuotekų ir išmetamųjų dujų valymo ir (arba) tvarkymo sistemos chemijos sektoriuje (2016 m. birželio mėn.), Intensyvus naminių paukščių arba kiaulių auginimas (2017 m. liepos mėn.), Dideli kurą deginantys įrenginiai (2017 m. liepos mėn.), Organinių cheminių medžiagų gamyba dideliais kiekiais (2017 m. gruodžio mėn.) ir Atliekų tvarkymas (2018 m. rugpjūčio mėn.).

²¹ <https://een.ec.europa.eu/>

²² www.resource-efficient.eu

²³ COM (2017) 355 final.

pamatuotai.

Apie 300 įmonių iš 27 skirtingų sektorių²⁴ ir daugiau kaip 2 000 suinteresuotųjų subjektų penkerius metus stengėsi išbandyti metodus, kuriuos jie laiko geriausia patirtimi atliekant gyvavimo ciklo analizę.

Informacija apie gaminių patvarumą ir taisymo galimybes²⁵ taip pat gali daryti įtaką sprendimams dėl pirkimo ir paskatinti rinktis tvaresnius gaminius. Remdamasi teigiama patirtimi, susijusia su Energijos vartojimo efektyvumo ženklavimo reglamentu, Komisija kuria produktų taisymo galimybių vertinimo balais sistemą. Be to, siekiant apsaugoti vartotojus nuo gaminių su trūkumais, pasiūlyme²⁶ dėl tam tikrų prekių pardavimo sutarčių aspektų, dėl kurio šiuo metu atliekami galutiniai teisėkūros proceso veiksmai, pailginamas prievolės įrodyti perkėlimo kitai šaliai laikotarpis, todėl vartotojams bus lengviau taikyti teisės aktuose įtvirtintą savo teisių garantiją²⁷.

Be to, Komisija pasiūlė geriau saugoti vartotojus nuo klaidingų ekologiškumo teiginių ir gaminių nusidėvėjimo anksčiau laiko²⁸ ir šiuo tikslu užtikrinti geresnes galimybes dėl nesąžiningos komercinės veiklos imtis individualių ir kolektyvinių teisių gynimo priemonių²⁹. Taip papildoma informacija, nurodyta patikslintose Nesąžiningos komercinės veiklos direktyvos³⁰ taikymo ir įgyvendinimo gairėse.

Siekdama, kad valdžios institucijos išnaudotų visą savo potencialą skatinti žiedinių produktų ir paslaugų rinkų augimą, Komisija patvirtino naujus patikslintus ES žaliųjų pirkimų kriterijus, į kuriuos įtraukti žiedinės ekonomikos aspektai, ir paskatino juos taikyti priimant rekomendacinius dokumentus³¹ bei rengiant mokymus. Komisija rodo pavyzdį vykdydama savo viešuosius pirkimus. Žaliųjų viešųjų pirkimų kriterijus Briuselyje veikiančios Komisijos tarnybos taikė 93 proc. visų savo sutarčių, kurių vertė siekia daugiau kaip 60 000 EUR³².

2.3 Atliekų pavertimas ištekliais

Patikimos ir veiksmingos atliekų tvarkymo sistemos yra labai svarbi sudedamoji žiedinės ekonomikos dalis. Kad būtų galima modernizuoti atliekų tvarkymo sistemas Sąjungoje ir įtvirtinti Europos modelį kaip vieną iš veiksmingiausių pasaulyje, 2018 m. liepos mėn. įsigaliojo **persvarstyta atliekų teisės aktų sistema**³³. Ją, be kita ko, sudaro:

²⁴ Vartojimo atžvilgiu joms tenka apie du trečdalius Europos rinkos.

²⁵ Europos Komisija, *Elgesio tyrimas dėl vartotojų dalyvavimo žiedinėje ekonomikoje*, 2018 m. spalio mėn.

²⁶ COM(2017) 637, 2015/0288 (COD), 2019 m. sausio 29 d. pasiektas politinis susitarimas, http://europa.eu/rapid/press-release_STATEMENT-19-742_lt.htm.

²⁷ 2015 m. gruodžio mėn. pateiktas ir 2017 m. iš dalies pakeistas pirminis pasiūlymas išplėsti jos taikymo sritį, įtraukiant į ją pardavimą ne internetu.

²⁸ Daugiau žinių apie su nusidėvėjimu anksčiau laiko susijusios praktikos pobūdį ir apie tai, kaip spręsti šią problemą, bus surinkta iki 2023 m. pagal iniciatyvą „Horizontas 2020“ įgyvendinant nepriklausomą ketverių metų trukmės bandymo programą.

²⁹ Reglamento dėl bendradarbiavimo vartotojų apsaugos srityje peržiūra ir pasiūlymai dėl teisėkūros procedūra priimamų aktų pagal teisės aktų rinkinį *Naujos galimybės vartotojams*.

³⁰ Direktyva 2005/29/EB.

³¹ http://ec.europa.eu/environment/gpp/pubs_en.htm

³² http://ec.europa.eu/environment/emas/pdf/other/2018%2012%2007_ES%202018_Consolidated%20Volume.pdf

³³ OL, 2018 6 14, L 150, p. 93, 100, 109, 141, Direktyva 2008/98/EB dėl atliekų, Direktyva 1999/31/EB dėl atliekų sąvartynų, Direktyva 94/62/EB dėl pakuočių ir pakuočių atliekų, Direktyva 2000/53/EB dėl eksploatuoti netinkamų transporto priemonių, Direktyva 2006/66/EB dėl baterijų ir akumuliatorių bei baterijų ir akumuliatorių atliekų, Direktyva 2012/19/ES dėl elektros ir elektroninės įrangos atliekų.

- nauji plataus užmojo, bet realistiški antrinio perdirbimo lygiai³⁴;
- supaprastintos ir suderintos apibrėžtys bei skaičiavimo metodai, taip pat aiškesnis teisinis perdirbtų medžiagų ir šalutinių produktų statusas;
- griežtesnės taisyklės ir nauji įpareigojimai dėl atskiro tam tikrų atliekų (biologinių atliekų, namų ūkiuose susidarančių tekstilės ir pavojingų atliekų, statybos ir griovimo atliekų) rinkimo;
- minimalieji didesnės gamintojų atsakomybės reikalavimai;
- griežtesnės atliekų prevencijos ir atliekų tvarkymo priemonės, įskaitant priemones, skirtas jūras teršiančioms šiukšlėms, maisto atliekoms ir produktams, kuriuose yra svarbiausių žaliavų.

Siekdama padėti išvelgti ir geriau suprasti žiedinės ekonomikos teikiamas galimybes tose valstybėse narėse, kurioms sunkiausiai sekasi siekti savo perdirbimo tikslų, Komisija atliekų teisės aktų įgyvendinimo srityje padeda valstybėms narėms ir su jomis bendradarbiauja³⁵. Per tikslinius Komisijos narių vadovaujamus ekspertų iš įvairių valstybių narių vizitus šalyse bus dalijamasi patirtimi ir konsultuojamasi, kaip geriau pasiekti atliekų politikos tikslus.

Siekdama, kad be reikalo nebūtų prarandama vertingų išteklių šalinant atliekas sąvartynuose ir jas deginant, Komisija paaiškino įvairių energijos gavimo iš atliekų procesų ryšį ir svarbą³⁶. Be to, valstybės narės skatintos nustatyti energijos ir medžiagų atžvilgiu efektyvias medžiagų regeneravimo technologijas, geriau naudotis ekonominėmis priemonėmis ir geriau planuoti siekiant išvengti deginimo pajėgumų pertekliaus.

Siekiant sukurti labiau žiedinę ekonomiką, labai svarbu tvarkyti atliekas aplinkai tinkamu būdu tiek Europos Sąjungoje, tiek už jos ribų. Atliekų ekonominės veiklos vykdytojai ir muitinės pareigūnai jau pasinaudojo aiškesnio ES muitinės kodekso³⁷ pranašumais, nes dabar galima lengviau atpažinti atliekų srautus. Pagerėjus keitimuisi elektroniniais duomenimis, taip pat buvo galima geriau užtikrinti Atliekų vežimo reglamento³⁸ laikymąsi. Galiausiai geriau tvarkyti atliekas padeda pasiūlyti įpareigojimai atskirai rinkti atliekas iš ES uostuose besilankančių laivų³⁹.

2.4 Uždaro regeneruotų medžiagų ciklo kūrimas

Naujajame **Trėšiamųjų produktų reglamente**⁴⁰, dėl kurio atliekami galutiniai teisėkūros proceso veiksmai, nustatytos suderintos taisyklės, taikomos organinėms trąšoms, kurios pagamintos iš antrinių žaliavų, pvz., iš šalutinių žemės ūkio produktų ir regeneruotų biologinių atliekų. Naujasis reglamentas:

- labai sumažins patekimo į rinką kliūtis tvaresniems ir žiediniams produktams;

³⁴Persvarstytuose atliekų teisės aktuose reikalaujama užtikrinti, kad iki 2030 m. būtų perdirbama 70 proc. visų pakuočių atliekų, iki 2035 m. – 65 proc. komunalinių atliekų, o sąvartynuose šalinamas komunalinių atliekų kiekis sumažėtų iki 10 proc. Šie terminai penkeriais metais pratęsti Graikijai, Kroatijai, Kipriui, Latvijai, Lietuvai, Vengrijai, Maltai, Rumunijai, Slovakijai ir Bulgarijai.

³⁵Ankstyvojo perspėjimo ataskaita COM(2018) 656 *final*.

³⁶COM(2017) 34 *final*, *Energijos iš atliekų vaidmuo žiedinėje ekonomikoje*.

³⁷Reglamentas 952/2013.

³⁸Reglamentas 1013/2006.

³⁹COM(2018) 033, 2018/012 (COD), 2018 m. gruodžio 12 d. pasiektas politinis susitarimas, http://europa.eu/rapid/press-release_IP-18-6867_lt.htm.

⁴⁰COM(2016) 157, 2016/0084 (COD), 2018 m. gruodžio 12 d. pasiektas politinis susitarimas, http://europa.eu/rapid/press-release_IP-18-6161_en.htm.

- nustato naujas ribines pavojingųjų medžiagų ribas visoms trąšoms, įskaitant iš pirminių žaliavų pagamintas trąšas, todėl mažėja medžiagų ciklą, kuriuose esama pavojingų tam tikrų toksinių elementų kiekių, rizika;
- nustato nelaikymo atliekomis kriterijus, todėl galima lengviau užtikrinti sklandžią cheminių medžiagų, produktų ir atliekų teisės aktų sąveiką, o investuotojams suteikti daugiau teisinio tikrumo.

Skatinti antrinių žaliavų naudojimą yra vienas iš Žiedinės ekonomikos veiksmų plano tikslų. Šiuo atžvilgiu reikia išsiaiškinti pagrindinius rinkos dalyvių patiriamus sunkumus ir remtis stipria bei veiksminga bendrąja rinka⁴¹. 2017 m. pradėjusioje veikti žaliavų informacinėje sistemoje⁴² nustatomi strateginių pramonės sektorių žinių poreikiai, daug dėmesio skiriant atitinkamų medžiagų antrinio perdirbimo stebėsenai ir galimybei gauti duomenis pagrindiniuose sektoriuose⁴³.

Komunikatas dėl cheminių medžiagų, produktų ir atliekų teisės aktų sąlyčio⁴⁴ paskatino plataus masto diskusijas apie tai, kaip įveikti pagrindines keturias saugaus antrinių žaliavų naudojimo kliūtis. Preliminari konsultacijų⁴⁵ rezultatų analizė patvirtina, kad suinteresuotieji subjektai dėl nustatytų klausimų svarbos apskritai sutaria. Ji rodo didelį pritarimą medžiagų atsekamumo ir informacijos srautų gerinimui; geresniam vykdymo užtikrinimui ir kitoms priemonėms, skirtoms užtikrinti vienodas sąlygas ES ir ne ES ekonominės veiklos vykdytojams; geresniam nelaikymo atliekomis kriterijų derinimui bei abipusiam pripažinimui, taip pat pritarimą žiedinės ekonomikos aspektų stiprinimui tokiose priemonėse kaip Ekologinio projektavimo direktyva. Be to, pradėti trys tyrimai įvairiais šio sąlyčio aspektais. Daugiau jais grindžiamos informacijos bus pateikta 2019 m. ir 2020 m. pradžioje.

Norint gerinti išmontavimo ir užterštumo šalinimo metodus, kurie palengvintų atliekų tolesnį naudojimą, labai svarbu sudaryti sąlygas susipažinti su informacija apie atliekų sraute esančias pavojingąsias medžiagas ir jų sudėtį. Europos cheminių medžiagų agentūra kuria duomenų bazę, skirtą rinkti informaciją ir gerinti žinias apie produktuose ir jų atliekose esančias susirūpinimą keliančias medžiagas. Be to, ES platformoje *Informacija perdirbėjams* (angl. *Information for Recyclers*)⁴⁶ renkama ir platinama informacija apie pasirengimą naudoti pakartotinai ir apdoroti Sąjungos rinkai pirmąkart pateikiamą naują įrangą.

Kad būtų galima veiksmingai regeneruoti svarbiausias žaliavas, taip pat galima remtis informacija apie atliekų sudėtį. Komisijos ataskaitoje *Svarbiausios žaliavos ir žiedinė ekonomika*⁴⁷ nustatyti pagrindiniai veiksmai, kurių reikia imtis siekiant pasinaudoti šiais galimais pranašumais: gyvavimo ciklo pabaigoje išgauti pagrindinius komponentus, gerinti duomenų apie kasybos atliekas valdymą ir telkti lėšas. Vis dėlto iš ataskaitos taip pat matyti, kad dar galima labai pagerinti antrinį perdirbimą ir užtikrinti, kad svarbiausios žaliavos išliktų Europoje.

Siekdama padėti didinti pasitikėjimą antrinėmis žaliavomis, Komisija kartu su Europos standartizacijos organizacijomis pradėjo standartizavimo procesą ir pirmiausia ėmėsi išsamiai analizuoti susijusią standartizavimo veiklą. Standartizacijos organizacijos taip pat stengiasi

⁴¹ COM(2018) 772.

⁴² <http://rmis.jrc.ec.europa.eu/>

⁴³ <http://rmis.jrc.ec.europa.eu/?page=contributions-of-h2020-projects-236032>

⁴⁴ COM(2018) 32.

⁴⁵ Viešos konsultacijos baigėsi 2018 m. spalio mėn.; per jas gauta 460 atsakymų. Apibendrinamoji jų rezultatų ataskaita bus pateikta 2019 m.

⁴⁶ <https://i4r-platform.eu/>

⁴⁷ COM(2018) 36 *final*.

parengti galimus standartus dėl kokybiško baterijų atliekų, elektros ir elektroninės įrangos atliekų ir kitų sudėtinių gyvavimo ciklo pabaigos etapo produktų svarbiausių žaliavų perdirbimo, kuris leistų efektyviai atgauti medžiagas.

Veiksmų planu taip pat siekiama paskatinti pakartotinai naudojamo vandens rinką, kad būtų galima spręsti Europos Sąjungoje patiriamą vandens trūkumo problemą. Komisija pasiūlė specialų teisės aktą, kuriuo nustatomi minimalūs reikalavimai dėl laistymui žemės ūkyje pakartotinai naudojamo vandens⁴⁸. Be to, pakartotinio vandens naudojimo praktika įtraukta į vandens planavimą ir valdymą⁴⁹ arba į atitinkamų GPGBID peržiūrą.

2.5 Sisteminis požiūris – ES plastikų žiedinėje ekonomikoje strategija

ES plastikų žiedinėje ekonomikoje strategija⁵⁰ yra pirmoji ES mastu taikoma politikos sistema, **orientuota į konkrečios medžiagos gyvavimo ciklą** ir ja siekiama į plastikų vertės grandines integruoti žiedinio projektavimo, naudojimo, pakartotinio naudojimo ir antrinio perdirbimo veiklą. Taigi ja skatinama imtis veiksmų. Strategijoje nustatyta aiški vizija ir nurodyti kiekybiškai įvertinti ES lygmens tikslai, kad, be kita ko, iki 2030 m. visos ES rinkai pateikiamos plastikinės pakuotės būtų tinkamos naudoti pakartotinai arba perdirbti.

Šioje strategijoje taip pat nustatyti pagrindiniai veiksmi, **kuriomis sudaromos sąlygos įvairiems suinteresuotiesiems subjektams dalyvauti** ir bendradarbiauti vertės grandinėje. Pavyzdžiui, Komisijai paraginus suinteresuotuosius subjektus priimti savanoriškus įsipareigojimus, pramonė buvo labai paskatinta didinti perdirbtų plastikų naudojimą produktuose. Vis dėlto, kaip nustatyta pridedamame dokumente, kuriame vertinami šie įsipareigojimai⁵¹, norint pasiekti strategijoje nustatytą tikslą, t. y. užtikrinti, kad iki 2025 m. naujuose produktuose būtų panaudojama 10 mln. tonų perdirbto plastiko, reikia dėti daugiau pastangų. Nors iš perdirbtų plastikų tiekėjų gauti pažadai – jei jie bus įvykdyti taip, kaip tikimasi – šį uždavinį atitinka, pramonės atstovų pažadais grindžiama perdirbtų plastikų paklausa iki 2025 m. sudarys apytiksliai 6,2 mln. tonų per metus. Neseniai sukurtas Žiedinių plastikų aljansas⁵² padės įmonėms imtis tolesnių veiksmų, siekiant įveikti šį atotrūkį ir įvykdyti pirmiau nurodytą uždavinį, atsižvelgiant į strategijos tikslą – gerinti antrinio plastikų perdirbimo Europoje kokybę ir ekonomiką.

Svarbūs kokybiškesnio antrinio plastikų perdirbimo užtikrinimo etapai jau įgyvendinti. Iš jų būtų galima paminėti naują uždavinį užtikrinti, kad 2030 m. būtų perdirbama 55 proc. plastikinių pakuočių, atskiro rinkimo įpareigojimus ir didesnės gamintojų atsakomybės (toliau – DGA) sistemų tobulinimus. Gamintojų mokamoms rinkliavoms taikant ekologinį diferencijavimą tikimasi pagerinti gaminių projektavimą, kad jie būtų lengviau perdirbami. Būsiami patobulinimai bus grindžiami pagrindinių pakavimo reikalavimų peržiūra, kurią numatyta atlikti 2020 m. pabaigoje.

Šia strategija kuriamos **ekonomikos ir aplinkos tikslų sąsajos**. Įrodymai, kad tarša mikroplastikais gali kelti riziką sveikatai ir aplinkai, pagrindžia sąmoningai dedamų mikroplastikų naudojimo apribojimus ir būtinybę rinkti žinias apie netyčia į aplinką patenkančių mikroplastikų kiekio matavimą ir atitinkamą ženklumą. Komisija taip pat įsipareigojo parengti plastikų biologinio skaidumo teisės aktą, siekdama užtikrinti, kad šių plastikinių gaminių kūrimas ir naudojimas būtų skatinamas tik jei tai naudinga aplinkai ir

⁴⁸ COM(2018) 337 *final*, 2018/0169 (COD).

⁴⁹ http://ec.europa.eu/environment/water/pdf/Guidelines_on_water_reuse.pdf

⁵⁰ COM(2018) 28.

⁵¹ SWD(2019) 92.

⁵² http://europa.eu/rapid/press-release_IP-18-6728_en.htm

nekenkia atliekų tvarkymo sistemoms arba nemažina maisto saugos. Iš šios srities veiksmų būtų galima paminėti informacijos apie tai, kaip su jais elgtis gyvavimo ciklo pabaigos etape, teikimą (pvz., namuose kompostuoti tinkamų pirkinių maišelių ženklimą). Kitos politikos sąsajos, ypač atsižvelgiant į mokslinių tyrimų poreikius, taip pat nagrinėjamos neseniai paskelbtoje ataskaitoje dėl plastikų žiedinės ekonomikos⁵³.

Šia strategija **skatinami pokyčiai už Europos ribų**. Pavyzdiniais, ypač su vienkartiniais plastikiniais gaminiais susijusiais, veiksmais grindžiama ES lyderystė dvišaliuose ir daugiašaliuose forumuose buvo labai svarbi siekiant išsaugoti tarptautiniu mastu įgytą plastikų darbotvarkės įgyvendinimo pagreitį. Tai matyti iš tokių iniciatyvų kaip Pasaulinė plastikų platforma pagal Jungtinių Tautų aplinkos programą ir būsima Tarptautinė plastikinių atliekų srities partnerystė pagal Bazelio konvenciją. Europos Sąjunga taip pat remia besivystančių šalių pastangas spręsti taršos plastikais problemą.

Nustačius taisykles dėl **vienkartinių plastikinių daiktų** ir žvejybos įrankių⁵⁴, taikomas dešimčiai dažniausiai ES paplūdimiuose randamų daiktų, ir dėl **uosto priėmimo įrenginių**, taip pat Komisijai pateikus pasiūlymus dėl **žuvininkystės kontrolės**⁵⁵, ES stoja į pirmąsias gretas pasaulyje kovojant su jūras teršiančiomis šiukšlėmis – viena iš problemų, keliančių didžiausią ES piliečių susirūpinimą taršos plastikais srityje. Šiomis taisyklėmis ES įmonėms atveriamos galimybės kurti novatoriškus produktus, medžiagas, technologijas ir verslo modelius, atsižvelgiant į vartotojų elgesį ir esamas alternatyvas.

Šias prie konkrečių poreikių pritaikytas priemones, dėl kurių dabar imamasi galutinių teisėkūros procedūros veiksmų, sudaro:

- vienkartinių plastikinių gaminių⁵⁶ ir aerobiškai skaidaus plastiko uždraudimas;
- iš plastiko pagamintos maisto taros ir gėrimų indelių naudojimo mažinimo priemonės ir specialus tam tikrų produktų⁵⁷ žymėjimas bei ženklimas;
- tikslas nuo 2030 m. gėrimų buteliuose panaudoti 30 proc., nuo 2025 m. PET buteliuose – 25 proc. perdirbto plastiko, o iki 2029 m. užtikrinti, kad 90 proc. plastikinių butelių būtų surenkama atskirai, ir projektavimo reikalavimai sujungti dangtelius su buteliais;
- DGA sistemos, kuriomis padengiamos šiukšlių valymo sąnaudos, taikomos tokiems gaminiams kaip tabako filtrai ir žvejybos įrankiai;
- priemonės, kuriomis siekiama sumažinti plastikinių šiukšlių iš laivų kiekį, pvz., nustatytas atliekoms iš laivų taikomas fiksuoto dydžio mokestis;
- geresnio pranešimo apie prarastus žvejybos įrankius įpareigojimai ir mėgėjų žvejybai naudojamų žvejybos įrankių žymėjimo ir kontrolės įpareigojimai.

⁵³ https://ec.europa.eu/info/publications/circular-economy-plastics-insights-research-and-innovation-inform-policy-and-funding-decisions_en

⁵⁴ COM (2018) 340 *final*, 2018/0172 (COD), preliminarus politinis susitarimas buvo pasiektas 2018 m. gruodžio 19 d., http://europa.eu/rapid/press-release_IP-18-6867_lt.htm

⁵⁵ COM(2018) 368 *final*, 2018/0193 (COD).

⁵⁶ Plastikinių stalo įrankių, lėkščių, gėrimų maišiklių, balionų lazdelių, šiaudelių, maisto bei gėrimų taros ir gėrimų indelių, pagamintų iš polistireinio putplasčio, ir iš plastiko pagamintų ausų krapštukų.

⁵⁷ Higienos reikmenų, drėgnų servetėlių, gėrimų indelių ir tabako gaminių su filtrais.

3 PERTVARKOS SPARTINIMAS

3.1 Inovacijos ir investicijos

Siekiant paspartinti perėjimą prie žiedinės ekonomikos, būtina investuoti⁵⁸ į inovacijas ir padėti pritaikyti pramoninę bazę. 2016–2020 m. Komisija dėjo daugiau pastangų abiejose šiose srityse – pertvarkai skirtas jos viešasis finansavimas **iš viso siekė daugiau kaip 10 mlrd. EUR**. Jį sudaro:

- iki 2018 m. skirta 1,4 mlrd. EUR suma pagal programą „Horizontas 2020“ (tokioms sritims kaip tvari procesų pramonė, atliekų tvarkymas ir išteklių valdymas, uždarojo ciklo gamybos sistemos arba žiedinė bioekonomika); iš jų 350 mln. EUR skirta plastikų žiediškumui užtikrinti. Komisija yra paskelbusi su žiedine ekonomika susijusių programos „Horizontas 2020“ lėšomis 2016–2018 m. finansuotų projektų aprašą⁵⁹;
- bent 7,1 mlrd. EUR sanglaudos politikos lėšų (1,8 mlrd. EUR skirta ekologinių inovacijų technologijų diegimui mažosiose ir vidutinėse įmonėse ir 5,3 mlrd. EUR skirta ES atliekų teisės aktų įgyvendinimui remti); be to, daug paramos teikiama pagal pažangiosios specializacijos strategiją, taikomą rinkos tendencijomis grindžiamoms inovacijoms ir jų diegimui;
- 2,1 mlrd. EUR pagal tokias finansavimo priemones kaip Europos infrastruktūros tinklų priemonė ir iniciatyva „InnovFin“;
- bent 100 mln. EUR suma, pagal programą LIFE investuota į daugiau kaip 80 projektų, kuriuos vykdant padedama kurti žiedinę ekonomiką.

Siekiant skatinti tolesnes investicijas, Žiedinės ekonomikos finansavimo rėmimo platformoje pateiktos rekomendacijos⁶⁰, kaip gerinti žiedinės ekonomikos projektų pelningumą, koordinuoti finansavimo veiklą ir dalytis gerąja patirtimi⁶¹. Šios platformos atstovai bendradarbiaus su Europos investicijų banku finansinės paramos teikimo ir naudojimosi sąsajomis su Tvaraus augimo finansavimo veiksmy planu⁶² klausimais.

Komisija ne tik finansavo pertvarką, bet ir, 2016 m. pradėjusi taikyti du bandomuosius inovacijų susitarimus⁶³, šalino žiedinėms inovacijoms galinčias trukdyti reglamentavimo kliūtis. Dabar, remdamasi pagal šiuos du bandomuosius susitarimus įgyta patirtimi, Komisija ieško galimybių išbandyti šį metodą kituose sektoriuose.

2021–2027 m. programavimo laikotarpiu žiediškumas turėtų išlikti sanglaudos politikos ramsčiu. Komisijos pasiūlyme dėl naujų Europos regioninės plėtros fondo ir Sanglaudos fondo⁶⁴ žiedinė ekonomika nurodyta kaip prioritetas Europos Sąjungai stengiantis užtikrinti žalesnę ir pažangesnę Europą ir nustatyta, kad parama neteikiama investicijoms į sąvartynus ir galutinėms atliekoms tvarkyti skirtiems įrenginiams, atsižvelgiant į atliekų hierarchiją.

⁵⁸ Kaip nurodyta ataskaitoje *Achieving Growth Within*, (ją parengė įmonė SYSTEMIQ, bendradarbiaudama su fondu *Ellen MacArthur Foundation*), apskaičiuota, kad investicijų deficitas iki 2025 m. sieks 320 mlrd. EUR.

⁵⁹ <https://ec.europa.eu/research/environment/index.cfm?pg=output&pubs=thematic>

⁶⁰ https://ec.europa.eu/info/publications/accelerating-transition-circular-economy_en

⁶¹ <http://ec.europa.eu/transparency/regexpert/index.cfm?do=groupDetail.groupDetail&groupID=3517>

⁶² COM(2018) 97.

⁶³ Šie du susitarimai taikomi anaerobinių membranų technologijai, skirtai pakartotiniam nuotekų naudojimui žemės ūkyje ir pakartotiniam nebetinkamų naudoti varymo baterijų, kaip stacionarių energijos kaupiklių, naudojimui. https://ec.europa.eu/info/research-and-innovation/law-and-regulations/innovation-friendly-legislation/identifying-barriers_en.

⁶⁴ COM(2018) 372 *final*, 2018/0197 (COD).

3.2 Aktyvus suinteresuotųjų subjektų dalyvavimas

Vykdamas pertvarką labai svarbus vaidmuo tenka suinteresuotųjų subjektų dalyvavimui. Laikydami sisteminių veiksmų plano požiūriu, valdžios institucijos, ekonominės veiklos vykdytojai ir pilietinė visuomenė gali šią sistemą atkartoti sektorių ir vertės grandinių partnerystėms kurti ir stiprinti.

ES veiksmams paskatintos nacionalinės diskusijos žiedinės ekonomikos klausimais, o dauguma valstybių narių jau yra patvirtinusios arba tebetvirtina nacionalines perėjimo prie žiedinės ekonomikos strategijas. Šios sistemos dažnai atkartojamos regionų ir vietos lygmenimis, todėl žiedinė ekonomika priartinama prie piliečių ir įmonių. Komisijos vaidmuo skatinant šį sisteminių požiūrį ir įtraukiant žiedinę ekonomiką į Europos ir tarptautines darbotvarkes taip pat pripažintas per 2019 m. Pasaulio ekonomikos forumą, kuriame Komisija viešojo sektoriaus kategorijoje pelnė žiediško skatinimo apdovanojimą⁶⁵.

Europos žiedinės ekonomikos suinteresuotųjų subjektų platformoje suburiami įvairūs žiedinės ekonomikos tinklai ir iniciatyvos. Joje skleidžiama geriausia viešojo ir privačiojo sektorių patirtis. Per pirmuosius veiklos metus⁶⁶ platformoje surinkta ir išplatinta daugiau kaip 300 geriausios patirties pavyzdžių, strategijų ir ataskaitų.

Pertvarką įvairiuose sektoriuose skatina suinteresuotieji subjektai. Pavyzdžiui, dalyvaujant pramonės atstovams, buvo patvirtintas ES statybos ir griovimo atliekų protokolai ir gairės⁶⁷, kurių galutinis tikslas yra didinti pasitikėjimą atliekų tvarkymo procesu ir perdirbtų šio sektoriaus medžiagų kokybę. Be to, įmonės išsipareigojo pagerinti pastatų veiksmingumą išteklių atžvilgiu ir dabar bando „Level(s)“⁶⁸ – pirmąją sektoriaus tvarumo vertinimo rodiklių sistemą, taikomą daugiau kaip 130 projektų visoje Europoje.

Be to, svarbūs subjektai iš viešojo ir privačiojo maisto vertės grandinės sektorių bendradarbiauja ES maisto nuostolių ir švaistymo prevencijos platformoje, siekdami paspartinti ES pažangą įgyvendinant darnaus vystymosi tikslą – iki 2030 m. maisto atliekų kiekį vienam gyventojui sumažinti perpus. Šioje platformoje Komisija galėjo padaryti didelę pažangą įgyvendindama maisto atliekų prevencijos veiksmus, įskaitant gaires, kuriomis siekiama palengvinti maisto dovanojimą, maisto atliekų vertinimo metodikos kūrimą ir datos žymėjimo gerinimą.

Suinteresuotieji subjektai taip pat skatina pertvarką už Europos ribų. Europos įmonės reguliariai dalyvauja bendrose žiedinės ekonomikos misijose⁶⁹, kuriomis stiprinami ryšiai tarp Europos institucijų, nevyriausybinių organizacijų, įmonių ir susijusių suinteresuotųjų subjektų trečiojoje šalyse.

4 NEIŠSPREŠTI UŽDAVINIAI

Žiedinė ekonomika tapo labai svarbia negrįžtama pasauline tendencija. Vis dėlto dar reikia daug nuveikti siekiant išplėtoti veiksmus ES ir pasaulio lygmenimis, visiškai uždaryti ciklą ir pasinaudoti konkurenciniu pranašumu, kurį jis suteikia ES įmonėms. Bendraujant su

⁶⁵ <https://thecirculars.org/our-finalists>

⁶⁶ https://circulareconomy.europa.eu/platform/sites/default/files/ecesp_annual_report_2018.pdf

⁶⁷ https://ec.europa.eu/growth/content/eu-construction-and-demolition-waste-protocol-0_lt

⁶⁸ <http://ec.europa.eu/environment/eussd/buildings.htm>

⁶⁹ Žiedinės ekonomikos misijos Čilėje ir Kinijoje (2016 m.), Pietų Afrikoje ir Kolumbijoje (2017 m.) ir Japonijoje, Indonezijoje bei Indijoje (2018 m.).

suinteresuotaisiais subjektais paaiškėjo, kad žiedinei darbotvarkei užbaigti reikėtų išnagrinėti, kaip į veiksmų planą įtraukti papildomų sričių.

Jei ES norėtų išlikti žiedinių produktų projektavimo ir gamybos, žiedinių paslaugų teikimo lyderė, taip pat pirmauti tuo, kad ji sudaro galimybes vartotojams rinktis tvaresnį gyvenimo būdą, reikėtų imtis naujų veiksmų. Kaip teigiama diskusijoms skirtame dokumente „Darni Europa – iki 2030 m.“⁷⁰, žiedinė ekonomika turėtų tapti ES pramonės strategijos pagrindu ir taip sudaryti sąlygas žiediškumui naujose srityse ir sektoriuose, produktų gyvavimo ciklo vertinimas turėtų tapti norma ir turėtų būti kuo labiau išplėsta ekologinio projektavimo sistema. Cheminių medžiagų, netoksiškos aplinkos, ekokoginio ženklavimo ir ekologinių inovacijų srityse pradėtas darbas turi būti spartinamas, jei ES nori visapusiškai pasinaudoti žiedinės ekonomikos teikiamomis galimybėmis. Be to, vartotojų vaidmuo turi būti stiprinamas geriau juos informuojant ir sudarant galimybes atitinkamai rinktis, o viešojo sektoriaus vaidmuo – per žaliuosius viešuosius pirkimus.

Naudodamasi Komisijos parama, valstybės narės – pirmiausia tuose regionuose, kurie, kaip nustatyta, gali nepasiekti 2020 m. antrinio perdirbimo tikslų arba susiduria su ypatingais sunkumais⁷¹, – ir įmonės turės dėti daugiau pastangų, kad galėtų įgyvendinti persvarstytus atliekų teisės aktus ir sukurti antrinių žaliavų rinkas. Taip siekiama užtikrinti, kad į ekonomiką grįžtančios medžiagos būtų ekonomiškai efektyvios ir saugios piliečiams bei aplinkai.

ES taip pat turėtų toliau remti mokslinius tyrimus, inovacijas ir investicijas veiksmų plane nustatytuose prioritetiniuose sektoriuose⁷². Remiantis Europos plastikų žiedinėje ekonomikoje strategijos pavyzdžiu, panašaus holistinio požiūrio pranašumais būtų galima naudotis ir daugelyje kitų didelį poveikį aplinkai darančių sektorių, kuriuose galima siekti žiediškumo, pvz., informacinių technologijų, elektronikos, judumo, apstatytosios aplinkos, kasybos, baldų, maisto ir gėrimų arba tekstilės sektoriuose. Nė viename iš jų ES bendrosios rinkos teikiamos galimybės dar neišnaudotos⁷³.

Tolesni žingsniai, siekiant pradėti žiediškai naudoti biologinius išteklius, atsižvelgti į biologinius apribojimus ir padėti sustabdyti biologinės įvairovės nykimą, bus žengti įgyvendinant neseniai atnaujintą bioekonomikos strategiją⁷⁴ ir persvarstyta atsinaujinančiųjų išteklių energijos sistemą⁷⁵.

Kaip nurodyta dokumente dėl strateginės klestinčios, modernios ir konkurencingos neutralizuoto poveikio klimatui Europos ekonomikos ateities vizijos iki 2050 m.⁷⁶, kurti žiedinę neutralizuoto poveikio klimatui ekonomiką reikėtų kartu, remiantis stipriu pramonės siekiu ir pasinaudojant ES įmonių, kaip šių sričių lyderių, pranašumais⁷⁷. Nauji žiedinio verslo modeliai, antrinis perdirbimas, energijos vartojimo ir medžiagų naudojimo efektyvumas ir naujos vartojimo tendencijos gali turėti didelį poveikį mažinant išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį. Skatinant šį bendrą požiūrį įmonėse, įskaitant MVĮ, ir bendruomenėse, taip pat galima mažinti gamybos sąnaudas ir remti naujų formų verslo sąveiką, pvz.,

⁷⁰ COM (2019) 22.

⁷¹ Siekiant paspartinti žiedinės ekonomikos kūrimą, ypatingą dėmesį taip pat reikėtų skirti tokiems regionams, kaip salos arba ES atokiausi regionai, – jie pasižymi ypatingomis savybėmis, dėl kurių jie patiria didelių su aplinkosauga ir ištekliais susijusių sunkumų, pvz., atliekų tvarkymo srityje.

⁷² Plastikų, maisto atliekų, svarbiausių žaliavų, statybos ir griovimo ir biomasės bei biologinių produktų.

⁷³ COM(2018) 772.

⁷⁴ COM(2018) 673 *final*.

⁷⁵ OL L 328, 2018 12 21, p. 82, Direktyva 2018/2001 dėl skatinimo naudoti atsinaujinančiųjų išteklių energiją.

⁷⁶ COM(2018) 773 *final*.

⁷⁷ COM(2017) 479 *final*, *Investavimas į pažangią, novatorišką ir tvarią pramonę. Atnaujinta ES pramonės politikos strategija*.

pramonės simbiozę. Be to, žaliavų (ypač svarbiausių) gavimo, naudojimo ir apdorojimo žiediškas ir tvarumas bus svarbūs užtikrinant reikiamą tiekimo saugumą, vienodas pramonės konkurentų sąlygas ir ES pirmavimą pasaulyje kuriant bazines didelio poveikio ir mažo anglies dioksido kiekio technologijas.

Naudojantis dirbtiniu intelektu ir vykdant skaitmeninimą⁷⁸ galima optimizuoti energijos vartojimą bei išteklių naudojimą ir sudaryti sąlygas susipažinti su informacija, kuria remiantis galima remti žiedinio verslo modelius ir atsakingą vartotojų pasirinkimą. Vis dėlto žiedinė skaitmeninė ekonomika turi turėti teigiamą grynąjį poveikį ištekliams ir spręsti esmines problemas, įskaitant netvarių vartojimo tendencijų skatinimo, pažangiųjų produktų patvarumo trumpinimo ir neskelbtinų verslo duomenų saugumo pažeidimų riziką.

Perėjimas prie žiedinės ekonomikos visų pirma stiprina socialinę ir teritorinę sanglaudą ir yra palankus tolygiam sveikatos ir saugos standartus atitinkančių darbo vietų pasiskirstymui – taip sudaromos sąlygos sąžiningam ir tvariam augimui.

5 IŠVADOS

Įgyvendinant Žiedinės ekonomikos veiksmų planą Europoje sparčiau pereinama prie žiedinės ekonomikos. Stipresnė bendra žiedinės ekonomikos vizija taip pat gali tik paskatinti dedamas pastangas modernizuoti ES pramoninę bazę, kad ji išliktų konkurencinga pasaulio mastu, ir išsaugoti bei atkurti ES gamtinį kapitalą.

Visi šie elementai ir sėkmingas veiksmų plano įgyvendinimas, kaip nurodyta šioje ataskaitoje, gali nukreipti būsimas Europos institucijų, valstybių narių, įmonių ir socialinių partnerių pastangas ir prie jų prisidėti.

---

⁷⁸ COM(2015) 192 final, *Europos bendrosios skaitmeninės rinkos strategija*.